

Засідання Робочої групи з розробки проекту Містобудівного кодексу України

06.07.2023

16:00

Планування територій

Змішаний формат:

offline

(м. Київ, м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 17/52
Бізнес центр «Леонардо»)

online

(ZOOM)

Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Сторінка

Державний архітектурно-будівельний інститут

РЕФЛЕКСІЯ #6

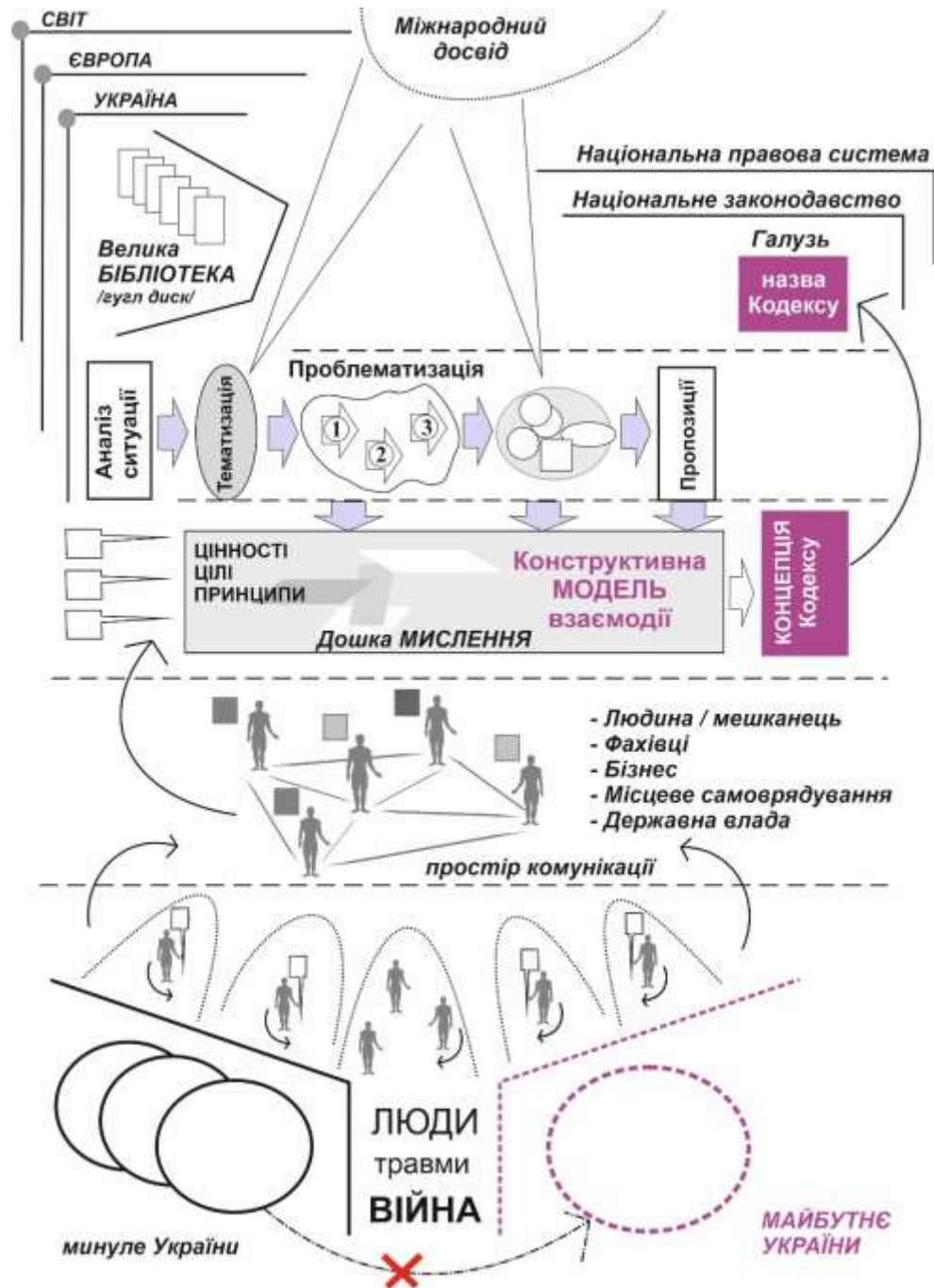
06.07.2023

Наталія КОНДЕЛЬ-ПЕРМІНОВА, кандидат архітектури
Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України

I. ЗАГАЛЬНА «КОНСТРУКЦІЯ» процесу діяльності Робочої групи

**Ми працюємо над створенням нового прозорого і зрозумілого
містобудівного КОДЕКСУ України**

Ми створюємо архітектуру нашого спільного повоєнного буття

Стадія роботи: АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

- урбанізація
 - демографія
 - невизначеність
 - українські основи; цінності
- ТЕМАТИЗАЦІЯ (Кодифікація)

ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ

планування територій - проектування об'єктів – будівництво – експлуатація

Актуальність і важливість Кодексу України

як «Конституції» формування і розвитку гармонійного життєвого середовища вільних і відповідальних людей

Посилення важливості **спільної роботи** представників всіх учасників містобудівного процесу

ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ правові відносини

II. Що покладено на «ДОШКУ МИСЛЕННЯ»

Наробки до Кодексу

Основна ідея Кодексу

Мета МБ Кодексу —
підвищення рівня будівельної
культури України

БУДІВЕЛЬНА КУЛЬТУРА:

- баланс правовідношень у сфері містобудування
- технічне регулювання (ДБН)
- розвиток технологій (ринок)

КОДЕКС стосується саме правових відносин

(хто, кому і що зобов'язаний, хто і на що має право...)

Яка ІДЕЯ Кодексу? Щоби що?

- В основі — людина / мешканець / член громади у різних суспільних зрізах
Кожен з нас — МЕШКАНЕЦЬ.
- Створення безпечного, комфортного для людини життєвого середовища (зі збереженням культурної спадщини), створення умов для самореалізації кожної людини, консолідації суспільства, ефективного розвитку країни.
- Кодекс має об'єднати всю містобудівну сферу, бути простим у застосуванні і доступним для всіх.
- Це має бути **Кодекс життя** міста/селища..., в якому враховуються інтереси майбутніх поколінь.
- Баланс інтересів, прав і обов'язків всіх учасників містобудівного процесу.
- Подолання рудиментів радянського законодавства, запровадження сучасних правових титулів та інструментів.
- Єдині прозорі і зрозумілі для всіх правила.

Кодекс як суспільний договір на основі розуміння "благо для всіх"

Права, обов'язки та відповідальність кожного з учасників містобудівного процесу

- Чітке визначення й розмежування прав та обов'язків між різними суб'єктами містобудівного процесу.
- Дієвий механізм притягнення до відповідальності тих, хто їх порушує.
- Право на інформацію про всі процеси, від планування до будівництва й експлуатації.
- Для кожної з груп — право на участь у прийнятті рішень, у т. ч. через інструменти електронної демократії.
- Право на повагу до власності всіх, хто володіє майном в межах певної території, право на відшкодування збитків і участь у вигодах.
- Відсутність монополії на прийняття рішень однією з груп.
- Права та відповідальність мають знаходитися у балансі (не має бути: обмежені права і підвищена відповідальність).
- Збалансоване врегулювання прав і обов'язків всіх сторін.
- Баланс приватного і публічного.
- Права і обов'язки — з розумінням і врахуванням інтересів всіх груп. Образність законів, написання їх простою мовою з використанням графічних символів для чіткого зрозуміння всіма прав і обов'язків кожного

Як наша робота над Кодексом повинна вплинути на стан урбанізації в Україні?

- **Врегулювання існуючих процесів:** Кодекс повинен врегулювати взаємовідносини всіх учасників містобудівного процесу й унеможливити надалі існуючі деструктивні явища.
- **Створення комфортного міського середовища:** Кодекс повинен закласти принципи і стимулювати розвиток комфортного для людей життєвого простору.
- **Розробка нової схеми розселення:** Кодекс має включати принципи розробки нової схеми розселення в Україні з урахуванням географічних особливостей різних регіонів.
- **Гармонійний розвиток території:** Кодекс повинен сприяти гармонійному розвитку забудови території України, збалансованому розселенню населення між різними регіонами та забезпеченню належної інфраструктури.
- **Стимулювання розвитку громад:** Кодекс має створити систему стимулів для розвитку громад, залучення населення та заохочення до проживання шляхом підвищення якості життя.
- **Створення кодексу можливостей** добросусідства, прийнятних витрат на планування, проектування та будівництво громадської інфраструктури, прозорого публічно-приватного партнерства для поширення міського способу життя (урбанізації).
- **Поміркована урбанізація України.** Уніфікація підходів; важливо враховувати субурбанізацію та рурбанізацію.
- **Утворення агломерацій** – місць кооперації, коли утворюються кластери, технопарки, індустріальні парки. Основний сенс: кооперація кластерів – добровільне об'єднання.
- **Законність та прозорість:** Кодекс — прозорі та зрозумілі правила для всіх учасників містобудівного процесу. Це створить передумови для гармонізації ринку і надходження інвестицій

Як зробити Кодекс адаптивним та універсальним у ситуації невизначеності?

- Оскільки сучасний світ характеризується невизначеністю, кодекс повинен бути дієвим із врахуванням ситуацій невизначеності.
- Кодекс має містити базову, універсальну частину, яка встановлює основні принципи і цінності, що залишаються незмінними незалежно від обставин (безпекова складова, інклюзивність, збереження національної спадщини, культурних і природних пам'яток, екології). Це фундамент. Для врахування актуальних проблем та потреб певного періоду - варіативні додатки.
- Кодекс має встановлювати загальну рамку інституційних механізмів, які сприяють бажаним практикам у містобудуванні. Кодекс повинен бути принциповим у ціннісних аспектах та гнучким у технологічних, щоб враховувати зміни у суспільстві.
- **Прозорість і децентралізація:** Кодекс повинен враховувати максимальні стандарти прозорості та передбачати більшу автономію Закласти основні принципи і цінності у Кодексі, які є непорушними за будь-яких умов, а решту деталей передати на місцевий рівень.
- Забезпечення максимальних стандартів прозорості та надання **більшої автономії органам місцевого самоврядування** (особливо у ситуаціях невизначеності).
- **Максимальна адаптивність** у ситуації невизначеності може бути досягнута, у першу чергу, шляхом регуляції суспільних правовідносин кодексом (тобто на державному рівні) та, відповідно, значним розширенням повноважень на місцевому рівні (зокрема на рівнях територіальних громад та інститутів громадянського суспільства, у першу чергу – саморегульованих професійних організацій, громадських об'єднань).

ЦІННОСТІ

- Воля
- Свобода
- Гідність
- Незалежність
- Людяність
- Справедливість
- Винахідливість
- Самозарадність
- Співдія
- Сміливість
- Розвиток

Українські основи / наративи

ВЕЛИКЕ ПЕРЕХРЕСТЯ:

- як проблема і як можливості, ресурс України /вибір власного шляху; підсилення зв'язків, що перетинаються в Україні; створення агломерацій;
- мультифронтир (перехрестя) – основа стратегічного розвитку України;
- як місце добровільного об'єднання за умови відсутності домінування;
- шляхи до перехрестя, їх людяність і співвимірний до людини масштаб;
- перехрестя інтересів / державної і місцевої влади, громади, бізнесу, фахівців...;
- перехрестя інтересів громад з інтересами кожної сім'ї, а в кожній сім'ї – інтересів кожного члена родини);
- логістична доступність (мобільність у широкому сенсі);
- ми вже не перехрестя, а єдина країна, схід Заходу

Сталкери НЕБА /особливі стосунки українців з повітряним простором:

- «доступ до Неба» / зв'язок з Вищим;
- формування «блакитної лінії» (правила забудови) – тримати Небо розкритим у будь-якій забудові;
- регулювання «світлового» забруднення

РУСЬ (метрополія вільних земель):

- вшанування й врахування «духу місця», власного коріння, історико-культурного надбання;
- збереження культурної спадщини та ландшафтного розмаїття (потрібен єдиний орган зі збереження, а не розпорошення між різними міністерствами);
- Україна – унікальна держава, що склалася із самобутніх регіонів. І, відповідно, треба зберігати у майбутній розбудові й освоєнні територій і місцеві культурні цінності, і природне довкілля;
- простір громад. Прийняття рішень – за громадам; простір забезпечення горизонтальних зв'язків для більш дієвої взаємодії

Впорядкування ПРОСТОРУ (брати-хлібороби):

- імплементація європейських норм до української реальності, застосування кращих світових практик;
- відтворення самобутності регіонів України вже на рівні містобудівної документації, створення цікавого різноманітного простору;
- визначення: де чий «садок» і можливість відповідально його обробляти й розвивати;
- формування безпечного, комфортного життєвого простору для реалізації різноманітних способів життя, для саморозвитку кожної людини

ПЕРЕДУМОВИ КОДИФІКАЦІЇ:

- Законодавча інфляція
- Суспільство вимагає змін
 - Фахівці незадоволені
 - Нові виклики

КОДИФІКАЦІЯ ПЕРЕДБАЧАЄ:

- Введення актуальних норм з чинного законодавства
- Введення нових юридичних норм
- Внесення змін і доповнень
- Усунення прогалин в правовому регулюванні

О. Ющик

РИЗИКИ при розробці Кодексу

- амбіції людські;
- невміння слухати (чути) один одного (працювати з протилежними точками зору);
- корупція;
- нефаховість;
- понятійно-термінологічний (різне трактування у фахових спільнотах);
- неконструктивна дискусія;
- відсутність синхронізації з європейськими нормами;
- недосягнення балансу інтересів;
- відсутність підтримки всіма стейкхолдерами;
- домінування одного стейкхолдера (будівельного бізнесу);
- втручання більшої політичної волі зі значним ресурсом;
- зміна спрямування політичної волі

Як уникнути РИЗИКІВ при розробці Кодексу:

Кодифікація — є носієм основних цінностей того суспільства, яке її народило

Це — продукт історичного і культурного розвитку, невід'ємний від суспільства

Кодифікація допомагає зцементувати суспільство, яке на неї наважилося, допомагає зібрати в єдине ціле соціально або географічно роз'єднані верстви населення.

Кодифікація означає завершення соціальної кризи, скріплює соціальне перемир'я на основі тих цінностей, навколо яких формується нове суспільство

РЕМІ КАБРІЯК

- публічність;
- фаховість;
- системність;
- співпраця з європейськими фахівцями під час розробки Кодексу (а не під час узгодження);
- присутність народних депутатів під час роботи РГ;
- відповідальність всіх учасників;
- процедури обговорень і прийняття рішень;
- «єдиний диригент» робіт зі створення Кодексу;
- діяльність РГ — інноваційний підхід до розробки Кодексу, залучення молодих фахівців;
- розвиток громадянського суспільства у всіх його формах;
- інтереси суспільства — в пріоритеті, бізнес — підпорядковується;
- високий рівень довіри в суспільстві, «Кодекс Довіри»

Міжнародні та європейські вимоги до містобудівного законодавства України

Засідання Робочої групи з розробки проекту Містобудівного кодексу України

РАДА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПОЮ ТА СВІТОМ

Олександр СЛОБОЖАН,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління

Здійняти вибір для більш точної перекладу

Засідання Робочої групи з розробки проекту Містобудівного кодексу України

РАДА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

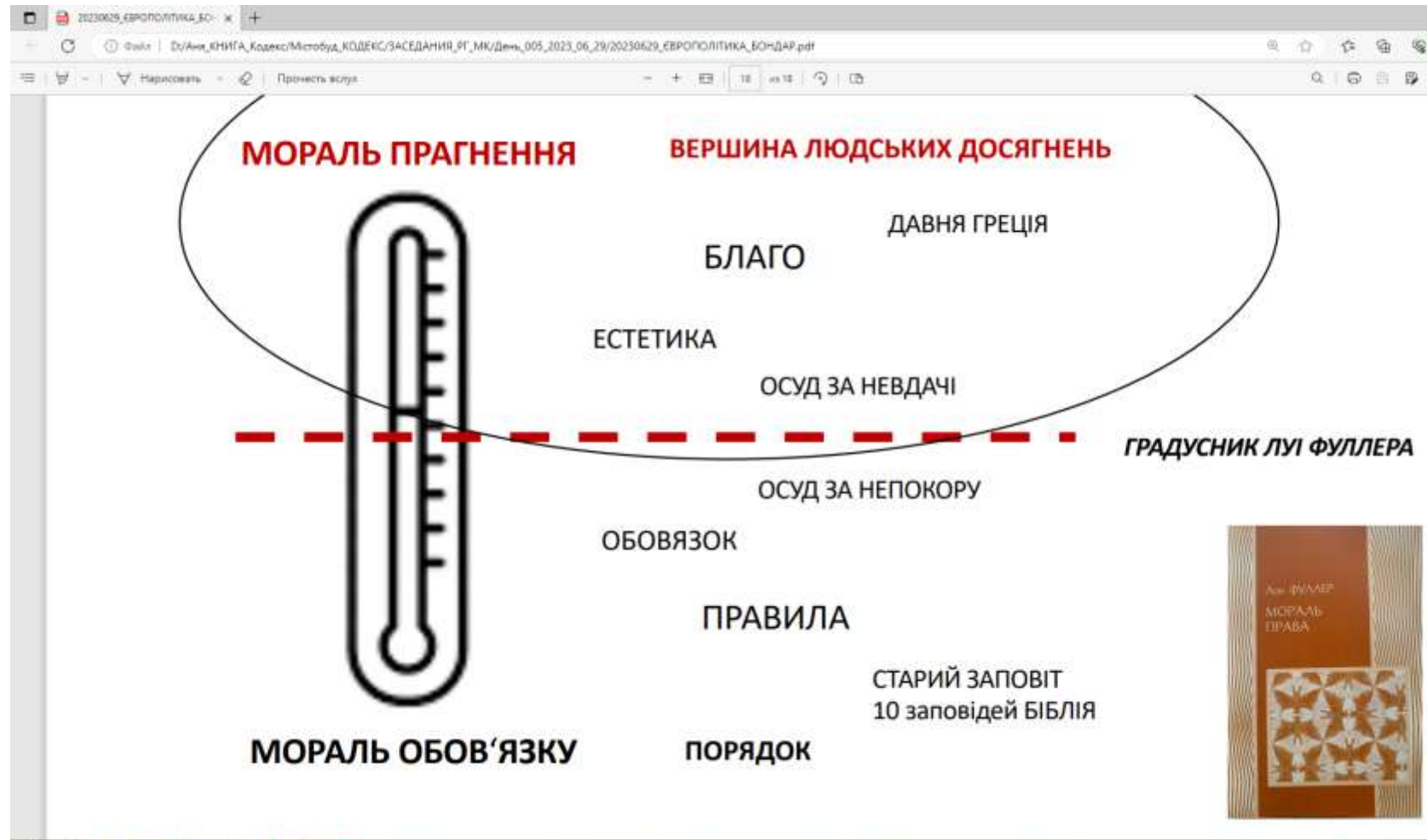
РЕГІОНАЛЬНА І БУДІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ГАННА БОНДАР
(за матеріалами Єврокомісії та Європейського інституту ефективності будівель)

ПРАГНЕННЯ чи ОБОВ'ЯЗОК? Наш вибір?

- **Мораль ОБОВ'ЯЗКУ** – законодавство про обов'язки (роби саме так, інакше — покарання)
- **Мораль ПРАГНЕННЯ** (мораль регіональної і будівельної політики ЄС) воліє до вершин досягнень. Робіть через конкурс, робіть найкраще — це має призвести до блага.
 - Санкцій немає, лише одна — неотримання коштів. Живи як хочеш, але з ЄС не буде грошей

Принципи, які мають бути покладені в основу Кодексу:

- Законність
- Субсидіарність
- Прозорість, інклюзія, справедливість
- Права — обов'язки. Повноваження — відповідальність (за рішення, дії)
- Збереження природного довкілля і культурної спадщини
- Баланс інтересів людини, громади і держави
- Децентралізація і налагодження горизонтальних зв'язків
- Збалансованість інтересів всіх стейкхолдерів, регулювання відносин зі створення повноцінного життєвого середовища
- Співробітництво на всіх рівнях прийняття рішень (відсутність дублювання та суперечностей)
- Пропорційність між приватними і публічними інтересами. Зміна парадигми приватного і публічного права
- Залучення громад і мешканців до прийняття рішень (із запобіжниками проти дій «псевдоактивістів»), на основі яких й опрацьовується містобудівна документація

Кодекс має регулювати дії і взаємодії суб'єктів, залучених до містобудівного процесу:

- як має діяти кожен із суб'єктів,
- як суб'єкти мають взаємодіяти між собою,
- як вирішувати ситуації, коли вони не здатні взаємодіяти.

Це мають бути універсальні правила, поза тим, хто, як і що буде розуміти. Це дозволить рухатися вперед.

Проблематизація

Обговорення існуючих проблем –

в орієнтації на створення

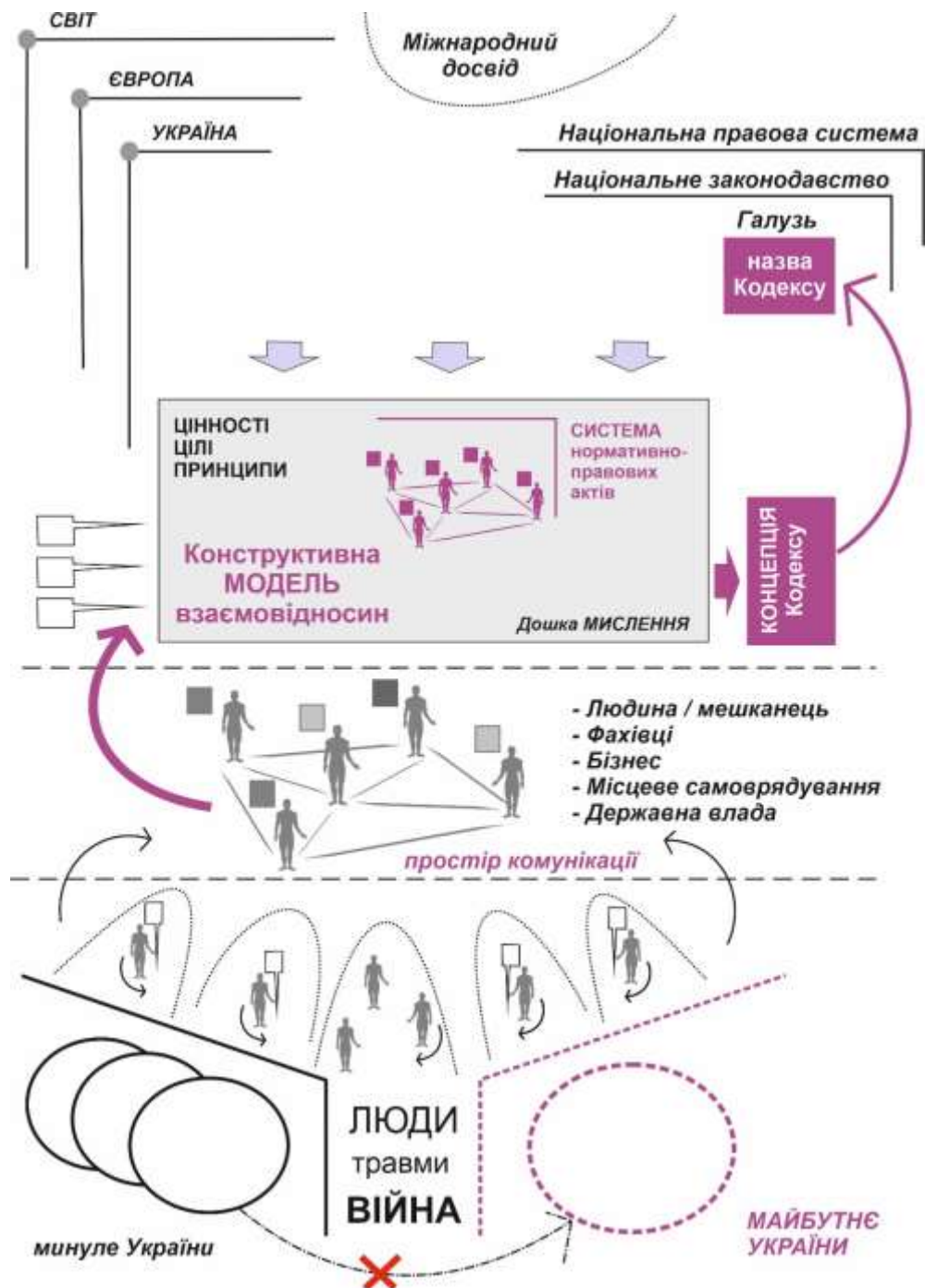
конструктивної **МОДЕЛІ взаємодії** всіх учасників

КОДЕКС як суспільний договір на основі розуміння "благо для всіх"

Всі поняття, терміни і назва Кодексу визначаються з **МОДЕЛІ**

ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ правові відносини процедури

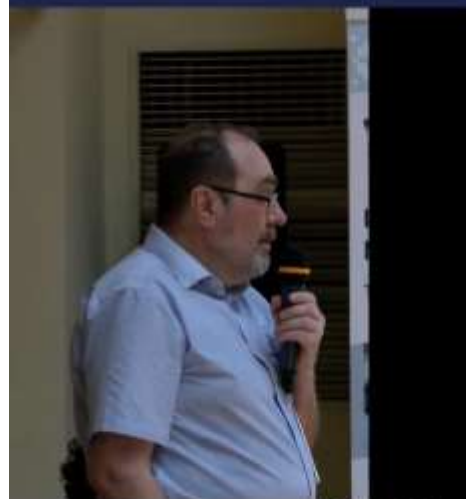
- Архітектура планувальних документів в Україні
- Містобудівна документація на державному та регіональному рівнях
- Комплексний план розвитку території територіальної громади
- Генплани, зонінги, ДПТ, Історико-архітектурні опорні плани

Архітектура планувальних документів в Україні

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

Державне підприємство "Український державний науково-дослідний інститут проєктування мст" "ДІПРОМІСТО" імені Ю.М.Білобока

МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

заступник директора з наукової роботи, керівник Центру ГС, д.г.н., професор
Юрій Миколайович ПАЛЕХА

Київ, 2023 р.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

Комплексний план

від проблем до практичної реалізації

Дар'я Баликіна
Баликіна Дар'я

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

РАДА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КИЇВ ГЕНПЛАН

ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ (ПРОБЛЕМАТИКА)

«ГЕНПЛАНИ, ЗОНІНГИ, ДПТ, ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНІ ОПОРНІ ПЛАНИ»

Дмитро Ликов, начальник
КО Інститут Генерального плану міста Києва

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

Архітектура просторового планування в Україні

ВІЙНА. Одночасно поєдналися різночасові полюси:

актуальне, тобто необхідність термінового вирішення нагальних питань (ліквідація наслідків бомбардувань, укріплення пошкоджених будівель, облаштування житла, відновлення інфраструктури тощо);

і **важливе** — стратегічні й концептуальні опрацювання бачення майбутнього, адже після війни світ змінюється, ускладнюється і повернення до минулого неможливе.

- **Взаємоузгодженість стратегічних документів і містобудівної документації**
- **Взаємоузгодженість рівнів.** Документи нижчого рівня мають спиратися на документи вищого. Маємо ще деякі пострадянські документи, вже деякі нові, імплементовані з європейських директив.
- Які повноваження є на регіональному рівні?
- Наскільки регіональна документація має впливати на документацію органів місцевого самоврядування?
- Зараз земля фактично передана територіальним громадам — як ми розуміємо планування на регіональному рівні?

- **зміна парадигми** — від ставлення до людей виключно як до трудових ресурсів (виробництво — понад усе!) до розуміння цінності людини і необхідності створення таких умов життя, за яких кожна людина має змогу повноцінно реалізовувати свій потенціал.
- **Від** принципів радянської адміністративно-командної моделі (планування «від досягнутого») **до** принципів Інтегрованого розвитку міст в Україні (планування «від майбутнього»), які сприяють інтеграції центральної та місцевої влади, мешканців та суб'єктів господарювання для пошуку консенсусу щодо майбутнього міського простору.
Таким чином забезпечується демократизація управління містами, в результаті якої враховуються інтереси усіх зацікавлених сторін
- **Нова просторова парадигма України** — людиноцентрична, все будується для людей, заради людей і саме щодо цього повинні прийматися виважені проектні рішення
- **Просторове планування — перманентний процес**
- **Два напрямки:** неформальне і формальне проектування

Генеральна схема просторового планування України

- Завершився термін дії « Генеральної схеми планування території України» (січень 2023). **Три ключові моменти необхідності нової Генсхеми (ГС):**
 1. Україна так чи інакше увійде до ЄС і буде інтегруватися планувально. ГС має ув'язувати різні аспекти з європейськими
 2. Нам необхідно взаємоузгодження розвитку України всередині держави (зараз маємо різне бачення /міністерства, органи місцевого самоврядування)
 3. Для планування на подальших рівнях (субсидіарність). Необхідні державні вимоги планування щодо подальшого розвитку. Державні інтереси мають доповнюватися і розширюватися регіональними інтересами, завданнями
- **ГС** — геополітичний документ, один з головних документів стратегування України і має включати в себе взаємодії місцевих і національних інтересів. Перед її розробкою - дослідження намірів громад, щоб покласти їх в основу.
- **ГС** — це міжгалузевий документ, який визначає бачення розвитку України на майбутнє. І поки не зміниться це бачення, чи не буде реалізовано таким чином, як закладено в ГС, цей документ має діяти.
- **ГС** має бути «дорожньою картою» для всіх наступних щаблів. Кожна людина враховує інтереси родини, родина – інтереси громади, громада – інтереси регіону, регіон – інтереси держави.
- Якщо **ГС** в радянській моделі розроблялась на 20 років, то зараз має бути, як і містобудівна документація місцевого рівня, **безстроковою**.
- **Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту.**
XVIII Конференція СЕМАТ, Бухарест — конференція міністрів європейських держав, відповідальних за просторовий розвиток. Прийнято у 2000 році поруч з Лейпцигською хартією — важливе значення! **Тема у 2017 році:** «Функціональні райони – капіталізація місцевого потенціалу в політиці територіального розвитку на Європейському континенті».

Регіони співпраці регіонального або місцевого рівня (СЕМАТ):
 - функціональні міські райони (зони впливу, що охоплюють міста);
 - функціональні сільські регіони
 - прикордонні регіони, території, що визначаються специфічними географічними, природними або культурними особливостями
 - кластери (географічні концентрації взаємопов'язаних установ та компаній у певній галузі)
- **Два напрямки:** регіональна економіка і містобудування, обидва — на вирішення питань просторового розвитку.
Вперше — звернення до регіональної проблематики поза адміністративних меж

Генеральна схема України

- Що таке Генеральна схема і які її правові наслідки для всіх суб'єктів знизу?
- Наскільки вона обов'язкова до виконання, до фінансування?
- Наскільки поєднується з іншими галузевими стратегіями, програмами?

Тільки тоді зможемо говорити про процедури.

Регіональний рівень

До 2015 року — 490 районів, зараз — 136. Чи потрібні **Схеми планування районів у нових межах?**

Після реформи децентралізації до територіальної громади може входити кілька невеликих міст, або одне велике і кілька менших. На всю територію територіальної громади розробляється «Комплексний план просторового розвитку території громади», тобто рівень громади за площею піднявся до районного рівня. І тому громада перш за все зацікавлена у розробці плану для своєї території.

З іншого боку, є область, адміністративні райони. Як в подальшому бути з районами? (Досвід Польщі)

- **Актуальність вихідних даних.** Підвищення відповідальності за надання якісної інформації
- **Взаємоузгодженість проєктних рішень** містобудівної документації на державному, регіональному та місцевому рівнях

• Кадрова забезпеченість

В Україні професійні кадри фахівців з містобудування готують 14 кафедр.

Щорічний випуск кожної з них (в середньому) — 50 студентів. Фахівців держава готує в достатній кількості.

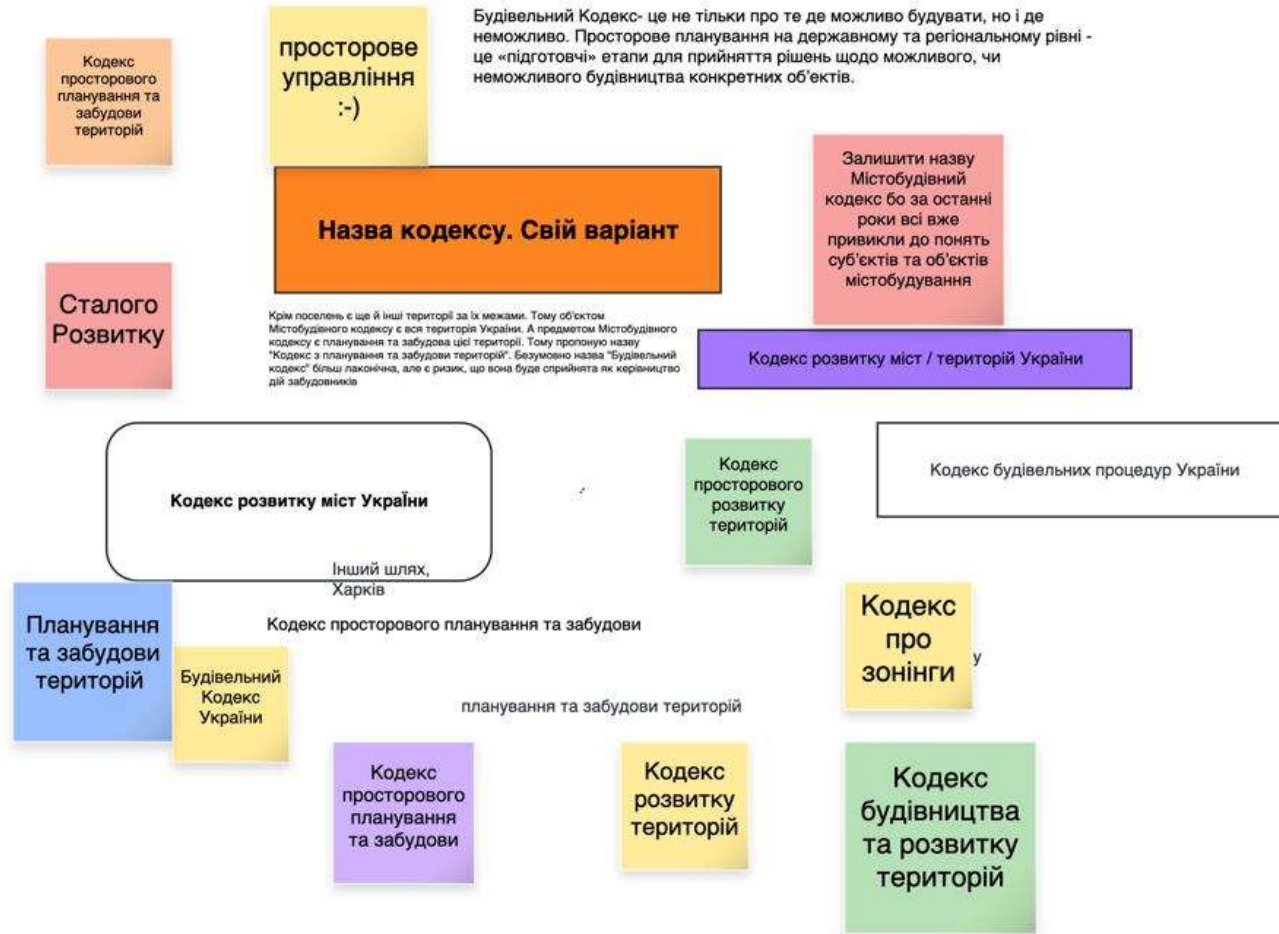
Роль фахівця з урбаністики, просторового планування, міського будівництва сьогодні настільки занижена, що підготовлені фахівці, на жаль, не йдуть працювати за фахом.

ПОПЕРЕДУ в нас — круглі столи, воркшопи з планувальної документації

Обговорення бачення правових відносин по кожному виду планувальної документації

Варіанти назви Кодексу:

просторове управління/впорядкування (а там в середині і планування, і програмування...) → місцеуправління чи територіальне (place management, territory management)

- містобудівний
- будівельний
- будівництва та розвитку територій
- урбаністичного розвитку
- сталого розвитку
- розвитку міст/територій України
- просторового розвитку територій
- просторового планування та забудови територій
- просторового управління
- містобудівельної діяльності
- розбудови України
- просторового планування
- архітектурний
- будівний /будівничий /який створює, творчий

Маємо спільне розуміння: створення безпечного, комфортного життєвого середовища в Україні

Дякую за увагу!